

8e Pièce
INDO-CHINOIS
797

PHÂN

RẢI

RUÔNG

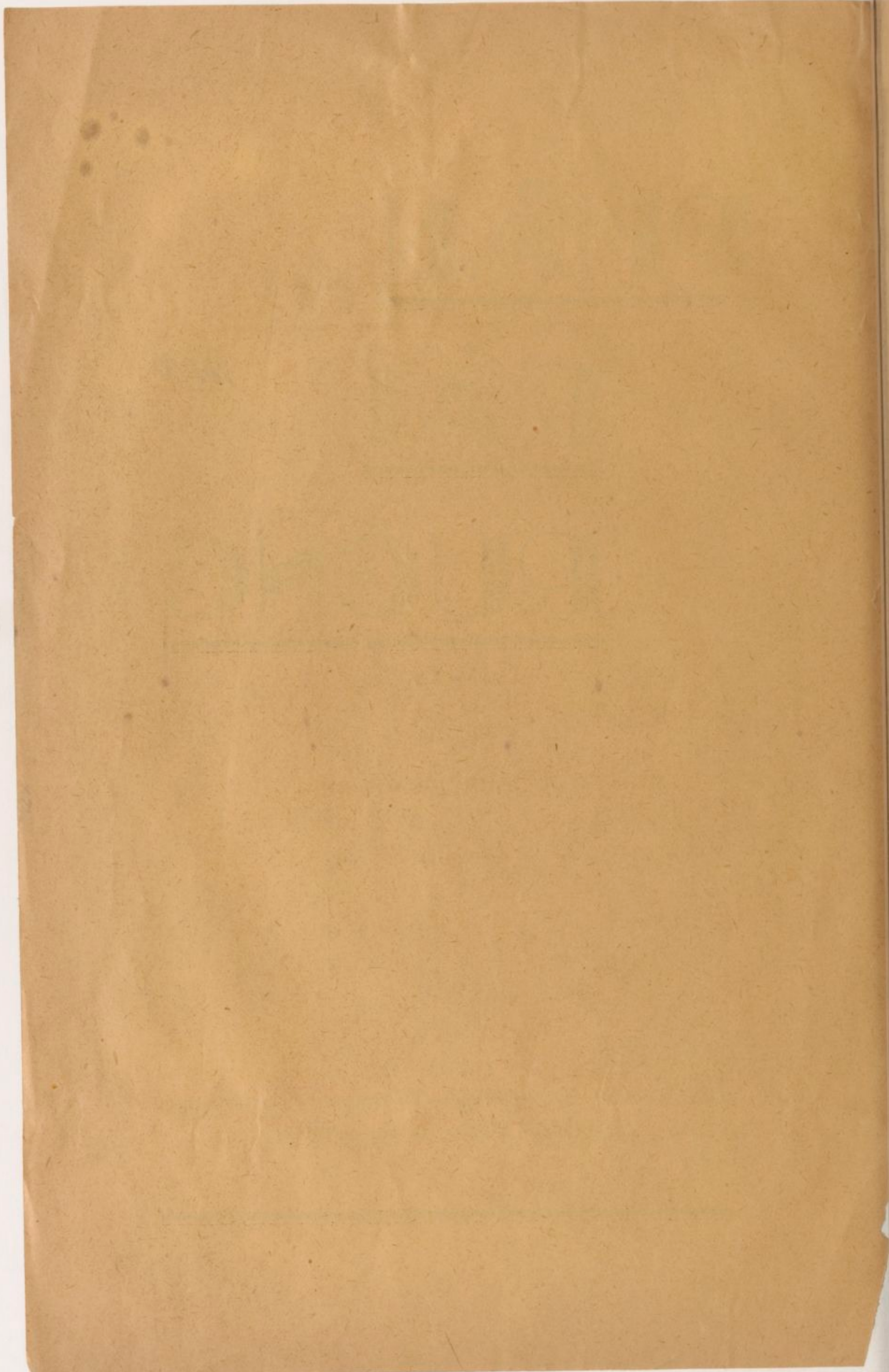
*Pièce
8e Indoch.*

Publication du Bureau d'Études sur les Engrais

797

26, Rue Lagrandière, Saigon

HỎI NÔNG GIA!

RUỘNG CÁC NGƯỜI CÀNG NGÀY CÀNG
DẪM HUỀ LỢI.

LÚA CÁC NGƯỜI KHÔNG ĐẶNG NO ĐẸP
CHO NÈN BÁN KHÔNG ĐẶNG GIÁ CAO.

LÚA CHƯA CHÍN MÀ CỘNG LÚA ĐÃ
NGÃ NGHIÊN, ĐẾN LÚC GẶT KHÓ CẮT
MÀ LẠI RỤNG MẤT NHIỀU HỘT LẮM.

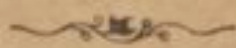
LÚA KHÔNG ĐẶNG NẶNG CÂN, CÓ
NHIỀU HỘT LÉP.

**HÃY CHÚ Ý ĐỌC QUYỀN SÁCH NHỎ NÀY:
THÌ CÁC NGƯỜI SẼ CÓ PHƯƠNG MÀ
BỒ CỨU CHO LÚA RUỘNG CÁC NGƯỜI**

ẤY THIẾT LÀ MỘT PHƯƠNG PHÁP
RẤT DẪN-DỊ LÀM CHO
CÁC NGƯỜI THÀU
ĐẶNG NHIỀU
TIỀN.

TỰ A

Cách nay chẳng bao lâu, ruộng ở Gò công, Tân an tỉnh theo số trung bình mỗi mẫu gặt dặng từ 100 tới 120 gia lúa ; nhưng ngày nay nhiều nơi khó lòng mà gặt tới 80 gia lúa ; cũng có đôi ba nơi huê lợi không dặng ngoài 60, 70 gia.

Ấy là bởi tại cày cấy liếng miêng, huê lợi rút hết chất phì nhiêu cho nên đất thành ra xấu. Lớp đất đen ải là đất tốt kém đi nhiều : còn mấy chất khác để làm vật thực cho cây lúa cũng lần lần bị trôi theo nước mưa hết. Bởi vậy cho nên đất không còn có đủ chất phì nhiêu để sanh huê lợi cho dặng 120 gia. Mỗi năm huê lợi làm cho đất hao mòn như vậy mà nếu người làm ruộng không để ý bổ cứu lại thì huê lợi rồi ra càng tẻ hơn nữa.

Thế thì chỉ có phân là chắc làm cho đất khỏi xấu dặng. Đã có người biết rải phân là có ích lợi cho nên họ rải phân trâu bò, phân xác cá, tro trấu tro gồ cùi, vùn vùn, thì huê lợi thường thường cũng khá song những thứ phân ấy tinh ra mắc lắm. Độc giả sẽ thấy sau đây rằng dùng phân hóa học thì rẻ hơn mà huê lợi lại khá hơn nhiều.

Phân phốt phát như phốt phát Bắc Kỳ và tiểu phốt phát (Phosphate du Tonkin-Micro phosphate) thì nông gia đã dùng nhiều mà nếu khéo dùng thì cũng có kết quả hay ; song phân ấy chỉ là một món vật thực độc chất mà thôi. Nếu ta trộn lộn với nhau những chất khác nhau như " đạm chất, phốt phát và dăm sa " (Azote-phosphate-Potasse) thì ta làm dặng một thứ phân bổ dưỡng thích hợp cho cây lúa khá hơn thì huê lợi vì đó mới có nhiều hơn dặng. SỞ KINH NGHIỆM PHÂN HOÁ HỌC Ở SỐ NHÀ 26 ĐƯỜNG LAGRANIERE, SAIGON-đã nghiên cứu dặng nhiều thứ phân hợp chất : độc giả xét coi huê lợi gặt dặng đó thì sẽ biết mà dùng thứ phân hóa học chúng tôi chỉ giáo cho thì có lời.

Kết quả về cuộc thí nghiệm năm 1928

Những thí nghiệm chúng tôi biên ra đây đều có Viện
Canh-Nông Nam-kỳ đã khảo sát rồi.

Số huê lợi và phân đều tính theo mỗi mẫu

THÍ NGHIỆM RUỘNG ÒNG HÀ-VĂN-NGẢI, TÊN
PHẠM-VĂN-Y LÀM TÁ ĐIỀN Ở BÀ-HÒM GẦN CHOLON

Ruộng đất sét có phèn (dọc theo đồng dựng lạt)
Cây giống lúa Sóc cũng kêu là lúa Bằng.

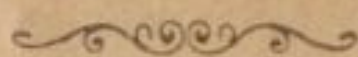
RUỘNG SỐ 1		RUỘNG SỐ 2	
Có rải 80 ký lô phốt phát, (phosphate)		Có rải 80 ký lô phốt phát với 20 ký lô chlorure de potassium (như đơn chế phân cho hạt Tâyninh)	
Tiền phân mỗi mẫu :	6 đồng	Tiền phân mỗi mẫu :	7 đồng
Huê lợi đong dặng :	74 gia 30	Huê lợi đong dặng :	132 gia 40
Trăm lít nặng :	54 ký lô	Trăm lít nặng :	64 ký lô
Huê lợi cân dặng :	1604 ký lô	Huê lợi cân dặng :	3389 ký lô

Như vậy thì ở ruộng phèn mà dùng thứ *phân chế cho hạt Tâyninh* thì mỗi mẫu huê lợi tăng hơn dặng 60 gia tức là hơn 1785 ký lô. Hãy nhận kỷ nữa rằng cân một trăm lít lúa cũng nặng hơn nhiều.

Chỉ rải phốt phát không thì 100 lít lúa nặng có 54 ký lô, Trộn dâm-sa với phốt-phát mà rải thì 100 lít nặng tới 64 k.

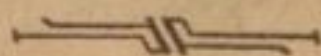
Nói tóm lại, dùng phân như vậy tức là cách sinh lời khôn khéo. Một trăm ký lô phân hóa học (như đơn chế phân cho hạt Tâyninh) giá chừng 7 đồng bạc mà sanh lợi dặng 132 đồng ; còn 80 ký lô phân phốt phát giá chừng 6 đồng mà sanh lợi chỉ có 74 đồng mà thôi.

THÍ NGHIỆM RUỘNG THẦY MAI-VĂN-TRUNG GIÁO HỌC
TRƯỜNG TÂN-PHÚ-THƯỢNG ĐỨC-HÒA CHOLON

Ruộng cao, đất nhiều cát.

Chất phì nhiều đã hao mòn hết nhiều rồi.

RUỘNG SỐ 1

Có rãi 150 thùng phân trâu bò,
xát cá, và tro gỗ củi

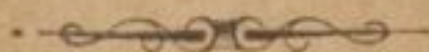
Tiền phân mỗi mẫu: 25 đồng.
Huê lợi: 80 gia.

RUỘNG SỐ 2

Có rãi 180 ký lô phân hợp chất
(35 ký lô cianamide
110 ký lô phosphate naturel
20 ký lô chlorure de potassium
(như đơn chế phân cho quận Đức-Hòa)

Tiền phân mỗi mẫu: 15 đồng.
Huê lợi: 120 gia.

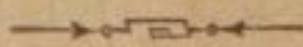
Như vậy thì tiền mua phân hoá học (như đơn chế phân cho
hạt Đức-Hòa) chỉ có phân nửa mà huê lợi gia tăng dặng 40 gia.

THÍ NGHIỆM RUỘNG ÔNG LÊ-VĂN-ĐỀ
Ở TÂN-QUÝ-TÁY, QUẬN CẦN-GIUỘC CHOLON

Ruộng trung bình đất xết nhiều, đã hao mòn phì nhiều.
Huê lợi kém.

RUỘNG SỐ 1

Có rãi 120 ký lô phân hợp chất:
(35 ký lô cianamide
110 ký lô phosphate naturel
20 ký lô chlorure de potassium

(như đơn chế phân cho quận Đức-Hòa)

Tiền phân mỗi mẫu: 10 đồng.
Huê lợi: 70 gia.

RUỘNG SỐ 2

Có rãi 150 ký lô Phốt phát 26 %

Tiền phân mỗi mẫu: 10, đồng 50
Huê lợi; 40, gia

Kể cho là, tiền mua phân bằng nhau thì ruộng số một
(1), huê lợi cũng hơn 30 gia mỗi mẫu.

THÍ NGHIỆM RUỘNG ÔNG LÊ-VĂN-ĐẾ
Ở TÂN-QUÝ-TÂY, QUẬN CẦN-GIUỘC CHOLON

Ruộng tốt đất sét

RUỘNG SỐ 1.		RUỘNG SỐ 2.	
Có rãi 150 ký lô phân hợp chất :		Có rãi 150 ký lô phân	
{ Phosphate 19/21	78 ký lô	phốt phát 26 %	
{ Chlorure de potassium	22 ký lô		
(như đơn chế phân cho hạt Tâyninh)			
Tiền phân mỗi mẫu :	10 đồng.	Tiền phân mỗi mẫu :	10 đồng 50
Huê lợi :	80 gia.	Huê lợi :	50 gia.
Huê lợi tăng đặng 30 gia			

THÍ NGHIỆM RUỘNG CHỦ NGUYỄN-VĂN-BANG
Ở BÌNH-PHƯỚC TÂNAN

Ruộng sâu đất sét. — Ruộng hạng nhứt

RUỘNG SỐ 1.		RUỘNG SỐ 2.	
Có rãi 150 ký lô phốt phát Bắcký		Có rãi 150 ký lô phân hợp chất :	
		{ Phốt phát Bắcký	78 ký lô
		{ Chlorure de potassium	22 ký lô
		(như đơn chế phân ở hạt Tâyninh)	
Tiền phân mỗi mẫu :	6 đồng	Tiền phân mỗi mẫu :	10 đồng
Huê lợi :	85 gia	Huê lợi :	120 gia

Như vậy thì chỉ thêm có 4 đồng bạc phân mỗi mẫu mà huê lợi gia tăng đặng 35 gia.

Chúng tôi có thể kể nhiều cuộc thí nghiệm nữa đều có kết quả mỹ mǎng song kể qua vậy thôi cũng đủ biết. Chúng tôi chỉ nói thêm nữa rằng ở đâu đã thí nghiệm phân hợp chất của chúng tôi rồi thì đều thấy rõ ràng một trăm lít lúa cân nặng hơn từ 1 cho tới mười ký lô và giá tiền huê lợi gia tăng ít nữa cũng gấp hai lần tiền mua phân.

TỔNG LUẬN. — Những cuộc thí nghiệm của chúng tôi đều có kết quả mỹ mǎng cho nên chúng tôi mới có ý khuyên các người nghe theo lời chỉ giáo của chúng tôi.

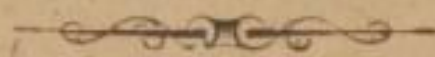
Cách mua phân của chúng tôi thế nào?

Những hãng lớn ở Saigon và tiệm ngành của họ ở Lục tỉnh đều có trữ bán các thứ phân mà chúng tôi chỉ vẽ cho các người đó.

Thứ phân hóa học chỉ các người dùng đó là thứ phân hợp nhiều chất.

Các người có thể :

mua phân độc chất như (phosphates, chlorure de potassium, cianamide, vùn vùn) rồi coi theo cân lường chúng tôi chỉ ở trương sau đây mà trộn lộn với nhau làm thành phân hợp chất ; hay là mua phân hợp chất ở mấy hãng đó đã trộn sẵn sàng rồi, đem về chỉ có việc rải vô ruộng mà thôi ; như vậy thì tiện cho các người lắm. Chúng tôi kêu tên phân theo tên tỉnh là để dễ biết rằng thứ phân đó dùng cho ruộng cùng một thứ đất ở tỉnh ấy vì chúng tôi đã thí nghiệm ruộng ở đó rồi. Những phân kêu theo tên tỉnh nào không phải chỉ để dùng riêng cho tỉnh ấy đâu.

Nên dùng thứ phân hóa-học nào ?

1°) *Ruộng thấp* : còn đất đen ải (như ruộng khi nào ước ẩm thì hóa đen lại), lúa nhiều rạ, buội lúa to sùm xòa nhưng mà hột lúa nhẹ, nhiều lép, hễ động có gió là ngã rạp xuống. (như ruộng dọc theo bờ sông và ruộng phía nam sông Cửu-Long-Giang) thì nên dùng cho mỗi mẫu 200 hay 300 ký lô phân chế theo đơn phân tỉnh Tây-Ninh số 1.

Hay là trộn lộn với nhau 80 ký lô phốt phát
với 20 ký lô chlorure de potassium,
rồi cũng rải mỗi mẫu, 200 hay 300 ký lô như vậy.

2°) *Đất phèn* : dùng thứ phân theo như đơn chế phân cho tỉnh Tây-Ninh số 2, mỗi mẫu rải 200 tới 300 ký lô,
hay là trộn lộn với nhau 250 ký lô scories 18/20,

với 100 ký lô chlorure de potassium.
rồi cũng rải mỗi mẫu 200 tới 300 ký lô như vậy.

3.) *Ruộng bình thường hay là ruộng cao, đất sét sanh huê lợi khá, nhưng huê lợi đứng không tăng hay là dầm xuống mà khéo giữ gìn vì hay rải phân tro thì nên dùng thứ phân theo như đơn chế phân cho tỉnh Gò Công số 2, mỗi mẫu rải 200 ký lô.*

Dùng tro thì thường thường mất lắm là vì mất nhiều công chuyên chở và công rải; như vậy, tốt hơn là nên rải trước khi cấy 200 ký lô phốt phát; cấy xong rồi sẽ rải thứ phân chế theo đơn phân Gò Công số 2 rồi bừa mà lấp phân lại.

4.) *Ruộng cao, đất cát, sộp lắm, lúa mọc yếu, cây lúa nhỏ ốm, bụi lúa thưa thớt nhưng không ngã nghiêng, hột lúa đẹp, đôi khi cũng nặng cân song ít hột vì đã hao mòn chất phì nhiêu hết nhiều rồi, thì nên dùng thứ phân theo như đơn chế phân cho quận Đức-Hòa, mỗi mẫu rải 200 ký lô.*

Hay là trộn lộn với nhau { 35 ký lô cianamide,
110 ký lô phosphate naturel
20 ký lô chlorure de potassium

rồi cũng rải mỗi mẫu 200 ký lô như vậy.

Nếu sợ sai lầm :

Nếu do dự không quyết chắc đặt thứ phân nào là phải để rải ruộng mình,

Thì dùng tờ giấy hỏi cách thức gởi theo đây mà viết hỏi chúng tôi hay là tôi sợ chúng tôi mà hỏi thì chúng tôi sẽ sẵn lòng chỉ giáo cho ngay chớ không đòi tiền công cang gì đâu.

Nên dùng phân hóa-học ra làm sao ?

Theo thói quen người làm ruộng thì cấy rồi mới rải phân phốt phát có vùng lại không rải khắp cả ruộng, chỉ rải chỗ nào lúa mọc chậm mà thôi.

Ấy là cũng một cách, chúng tôi không thể chỉ như vậy.

Bao giờ phân cũng phải ở sâu liềng với rễ chớ không phải ở trên mặt đất đặt.

Bởi vậy, khuyên các người rải phân trước rồi mới cấy mà lấp phân lại.

Hay là nếu không muốn làm theo ngay phương lược tối tân ấy là phương lược hay hơn hết, thì cấy xong một ít lâu đề cho ráo ruộng hãy rải phân, rồi bừa mà lấp phân lại đoạn rồi mới cấy sau.

Ở vùng nào phải tháo nước ở ruộng ra nhiều lần trước khi cấy thì nên :

*làm cho ráo ruộng,
mới rải phân
rồi cấy ngay sau khi đã rải rồi.*

Phân vùi xuống đất thì ở hằng trong đất không sợ trôi đi đâu.

Ở nơi nào cấy bừa bằng máy thì nên rải phân trước khi cấy. Vùi phân sâu xuống đất 10 phân, 15 phân tây là phải hơn hết, vì rễ tìm phân ép phải mọc sâu xuống đất; như vậy thì lúa mới ít bị hại vì thời tiết đổi thay.

Mỗi mẫu nên tốn phí bao nhiêu tiền phân?

Phân là món ăn cho cây; cây no đủ chừng nào thì sanh sản ra nhiều chừng nấy. Ở nước Ý-Đại-Lợi, nước Nhật-Bôn, mỗi mẫu tính theo số trung bình, huê lợi đáng 200 gia lúa nghĩa là cũng có nơi gặt đáng gần 300 gia vì người Ý người Nhật họ rải mỗi mẫu từ 50 tới 100 đồng bạc phân. Còn như ở Đông-Pháp này: ngày nào ruộng còn chưa canh cải theo phương pháp tối tân hoàn toàn, ngày nào giống lúa chọn lựa chưa như định và riêng giống nào cho tnh nào thì chúng tôi cũng chưa biểu nên dùng phân nhiều như vậy; hiện thời mỗi mẫu chỉ nên tốn chừng 15, 20 đồng bạc phân (tiền công rải 1 đồng rưỡi hay là 2 đồng) là đủ rồi.

Phân hợp chất chúng tôi chỉ cho đây thì 100 ký lô có hơi mất hơn phân phốt phát một chút (mất hơn chừng 2, 3 đồng). Ấy là lẽ tự nhiên vì phân hợp chất hiến thêm cho lúa nhiều vật thực khác bổ dưỡng hơn, cho nên huê lợi

cũng mỹ mǎng hơn nhiều. Phải biết rằng giá phân tuy cao hơn song so với giá tiền về số huê lợi gia tăng hơn đó thì cái giá phân cao hơn có thắm vào đâu. *Hãy coi những huê lợi kết quả về cuộc thí nghiệm của chúng tôi đó thì rõ.* Bởi vậy, khuyên các nông gia nên dùng phân hóa học hợp chất, ấy là đều lợi cho các người vì phân hợp chất dùng đã có hiệu nghiệm rồi và nhờ đó mà các ngườiặng tấn bộ.

Một lời khuyên hay là : phải sớm lo toan

Nên rải phân trước hay là sau khi cày, đoạn, rải phân rồi mới bừa, bừa rồi mới cày, nghĩa là phải rải cho đúng thời gian hợp phép.

Muốn choặng châu toàn thì nên lo mua phân trước mấy ngày.

Vậy thì ngay từ bây giờ nên cho người buôn phân biết trước một vài tháng rằng mình :

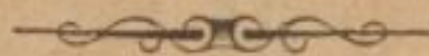
Sẽ cần dùng thứ phân nào (chỉ rõ tên phân như là phân Tây-Ninh số 1, phân Tây-Ninh số 2, phân Gò công, phân Đứchòa, hay là chỉ rõ mấy thứ độc chất như phốt phát, dăm-sa (potasse) vân vân, là mấy thứ để làm phân hợp chất).

Nói rõ : *mua bao nhiêu phân.*

Bao giờ mình cần dùng tới.

Như vậy thì người buôn phân sẽ trộn sẵn thứ phân hợp chất mà mình đã dặn và để dành cho mình, tới kỳ mình đến mua thì không sợ hết.

BIẾT LO TRƯỚC THÌ CÓ

Nói về ruộng mới khai phá

Người ta thường nói rằng : ruộng mới khai phá tốt lắm, có thể trồng tĩa nhiều năm không cần rải phân ; có tốt quá thiệt.

Phải, ruộng mới rất nhiều chất ải đen, nhiều đạm chất cho nên bao giờ rạ cũng nhiều, buội lúa to sùm xòa ngã rạp xuống; nhưng đi coi ruộng ấy thì thấy nhiều hột lép lấm, hột ít mà rạ nhiều, hột lúa không nặng. Nói tóm lại thì lúa coi bộ xinh tốt mà huê lợi thì ít ỏi.

TỔNG LUẬN. — *Ruộng mới khai phá nhiều đạm chất (azole) quá mà ít dương-long hoàn (acide phosphorique), ít dâm-sa (potasse) và ít vôi (chaux). So với mấy chất thạch loại đó thì đạm chất nhiều quá độ; như vậy thì vật thực dưỡng lúa không bằng bình phân: tỷ cũng như nuôi người ta mà chỉ cho ăn thịt không mà thôi thì sao bằng.*

Phải nên bổ cứu lại cho bình phân đều đủ. Tuy chúng tôi chưa thí nghiệm ruộng mới, song có thể *khuyến người làm ruộng nên thí nghiệm thử phân chế theo đơn phân Tây-Ninh số 1 và số 2 thì chắc sẽ bằng kết quả mỹ mãn.*

Hội Canh-Nông tài chánh Tương-Tế có thể dùm giúp cho các người làm ruộng mua phân dặng

Vì Chánh-Phủ cốt làm cho nông nghiệp dặng dể mở mang nên mới ra lệnh lập hội Canh-Nông Lợi-Quyền, mỗi hội Canh-nông Lợi-Quyền lại thêm có hội Canh-Nông Tài-Chánh Tương-Tế tham dự nữa.

Những người có thể vào hội Canh-Nông Lợi-Quyền là :

1.) Những người điền chủ, người hưởng huê lợi mà vào điền sãng hay là người có đất trồng tĩa khác mà tự mình làm lấy hay là làm cho người khác.

2.) Những người quản lý điền thổ, người tá điền, người làm rẽ và hết những nông gia cấy cấy ít nữa cũng là dặng một mẫu và làng đã ghi vào sổ bộ ít nữa cũng là dặng hai năm rồi.

Đàn bà cũng có thể vào hội Canh-Nông Lợi-Quyền dặng.

Muốn làm hội viên Hội Canh-Nông Lợi-Quyền thì phải đóng cho Hội một đồng bạc vào hội.

Muốn làm hội viên Hội Canh-Nông Tài-Chánh tương tế thì phải có chung hội viên ở Hội Canh-Nông Lợi Quyền mới dặng và ít ra cũng phải đóng một cổ phần là 10 đồng bạc.

Những hội viên Hội Canh-Nông Lợi Quyền và Hội Canh-Nông Tài Chánh Tương Tế có thể vay Hội Canh-Nông Tài-Chánh tương-tế dặng từ 500 cho tới 10.000 đồng là tùy người vay có gia sản hay không và cũng tùy vật để ký bảo kê cho mình.

Trong những số tiền có thể vay dặng để mua phân thì có những khoản này :

1.) Vay tới 1000 đồng là cùng thì mấy người tiểu điền chủ có chung trong Hội Canh-Nông Lợi-Quyền và Hội Canh-Nông Tài-Chánh tương-tế có thể vay dặng, song phải có điền sản để bảo kê mà điền sản ấy phải có vô địa bộ mới dặng và giá tiền ít nữa cũng gấp hai lần số tiền mình vay.

Kỳ trả hẹn dặng : năm năm

2.) Vay tới 500 đồng là cùng thì trong năm 1929 này chỉ có tỉnh : Cần-Thơ, Mỹ-Tho, Sóc-Trăng, Bắc-Liêu, Trà-Vinh

cho những tiểu điền chủ có chung trong hội canh nông tài chánh vay, song phải có bảo kê hay là ông hội trưởng ở hạt mình bảo kê cho mới dặng.

Kỳ trả hên dặng : một năm.

Muốn vay nhiều hơn số tiền đó cũng có thể dặng.

Chúng tôi không thể nói hết cách thức vay ra đây dặng, những nông gia nào muốn biết vấn đề vay tiền đó cho rõ ràng thì nên hỏi chánh-phủ hay là hỏi ông hội-trưởng hội Canh-Nông tài-chánh tương-tế ở tỉnh mình thì rõ.

Vì chánh-phủ muốn cho nông nghiệp chấn hưng, hoặc lớn, hoặc vừa, hoặc nhỏ cho nên để cho nông gia hết mọi điều phương tiện lợi dụng số tiền vay nhẹ lời hơn hết thường thường là 10 phân một trăm mà cày bừa trồng tĩa. -- Còn những hội nông thành lập chưa dặng 4 năm thì phải chịu 12 phân lời.

Như vậy thì nên lợi dụng Hội Canh-Nông Tài-Chánh để cho đồng ruộng mau phì nhiêu có giá trị hơn thì huê lợi mới tăng dặng nhiều hơn.

SAIGON
IMPRIMERIE ASPAR